

πέλι της θά γίνη. Τήν κυρά της θά προσκυ- νήση σ' αυτήν.

Γιά να φέρουν στην ημέρ' αυτή, πόσοι και πόσοι δε συντρίβονται, πόσοι δε μαραζώνουν, πόσοι δὲ αφήνουν τή ζωή με τή ψυχή τους βου- τηγμένη στής απελπισιάς τὸ φαρμάκι, ὅχι ποῦ δὲν μπορέσαν να ζήσουν αὐτοί, ἀλλὰ ποῦ δὲν μπορέσαν να κάνουν τοὺς συγχρόνους τους να ζήσουν;

Μὰ ἡ ημέρ' αὐτή ἔρχεται. Καὶ γιὰ τὸν Καμπύττ, ἀρχίζει να γλυκοροδίζη. Κι' ἀρχίζει να γλυκοροδίζη πολὺ νωρίς, ὅσο δὲν τὸ περι- μενε κι' ὁ ἴδιος δταν προφήτευε πὼς μπορεῖ ἡ Μόδα μιὰ μέρα να τὸν σηκώση στὸν Οὐρανό.

Ἔνα δράμα του ἐπαίχτηκε. Θά παιχτή, λένε, καὶ δεύτερο. Κι' ὁ Καμπύττς ἔτσι περνάει σιγὰ σιγὰ ττὴ Μόδα κι' αὐτός. Ἀρχίζει μ' ἄλλους λόγους να ἱκανοποιῇ τὰ γούστα τοῦ κοινού, να τραβάη παράδες στὰ ταμεία τῶν θεάτρων.

Ἔως προχτές μὰς ἐφώναζε ἡ Ρουτίνα πὼς ὁ Καμπύττς δὲ διαβάζεται. Ἀπὸ προχτές παραδέχτηκε πὼς εἴμπορεῖ κι' ἀπὸ τὴ σκηνὴ ἀκόμα ν' ἀκουστῆ. Ἀρχισε να ὑποχωρῆ ἡ Ρουτίνα. Νὰ τὸν ἀναγνωρίζη. Καλὸ κι' αὐτό. Κι' ἔτσι ὁ Καμπύττς μπαίνει στὴ μεγάλη κυκλοφορία, τοῦ ὄχλου τῶν γραμμάτων, ἀφοῦ ἀπὸ τὴ πρώτη ἐμφάνισι του εἶχε καταλάβει μιὰ ἀπὸ τίς πιὸ τιμητικὲς θέσεις στὴν μικρὴ κυ- κλοφορία, τῶν ἐκλεχτῶν.

Δὲν τὸ λογαριάζω γιὰ θρίαμβό του ποῦ παραστάθηκε ἕνα δράμα του καὶ δὲν ἐσφυρί- χτηκε. Τὸ σημειῶνω μοναχὰ γιὰ γεγονός. Γιατί τὸ παραδέχομαι κι' ἐγώ, καθὼς τὸ παρα- δέχονται καὶ ἄλλοι, πὼς δὲν ἔρθε ἀκόμα ἡ στιγμή, ποῦ ἡμπερεῖ καὶ νὰ γρήση πολὺ ἀ- κόμα—πὼς δὲν ἔρθε ἡ στιγμή ποῦ ἀναγνωρί- στηκε τὸ ἔργο, ποῦ ἐπάσκιζε λυσασμένα πολε- μῶντας κάθε πρόληψι, να δημιουργήση ὁ ἀμεί- λιχτος γκρεμιστῆς τῶν εἰδώλων καὶ ὁ μεγαλό- φωνος τῆς Ἀλήθειας διαλαλητῆς. Τὸ ἔργο του βάσι εἶχε τὴ Ζωὴ καὶ τὴν Ἀλήθεια. Κ' ἡ Ζωὴ καὶ ἡ Ἀλήθεια δὲν ξεπροβαλαν ἀκόμα στὸν φοβιότοπο αὐτὸν τῆς Ψευτιάς.

Οἱ καρικατοῦρες του ποῦ ἄφησε ἀπὸ πίσω του, οἱ καρικατοῦρες του ποῦ ἰδρώνουν καὶ ξιδρώνουν να μὰς κάνουν να πιστέψουμε πὼς συνεχίζουν τὸ ἔργο του με τὸ να ξεφωνίζουν κάθε ὥρα καὶ στιγμή, στὰ καλά καθούμενα καὶ δίχως ἀφορμὴ, τὰ δνόματα τοῦ Γκαίτε καὶ τοῦ Νίτσε καὶ τοῦ Σαίξπηρ—οἱ καρικατοῦ- ρες του ποῦ ἀναμασοῦνε τὰ λόγια ποῦ ἄκου- σαν ἀπὸ τὸ στόμα του, δίχως να τὰ νοιώθουν καὶ δίχως να τὰ αἰσθάνονται, ὅπως τάνοιωθε κι' ὅπως τὰ αἰσθάνωνταν ἐκεῖνος, δὲν εἶναι— κι' ἄς ποζάρουν γιὰ διάδοχοί του!—οἱ σιδερό- φραχτοι ἱππότες ποῦ θά χτυπήσουν τὴ ψευτιά καὶ τὴ σαπίλα—με τὴν ψευτιά καὶ με τὴ σα- πίλα τους.

Μόνον ἕνας ἄλλος Καμπύττς θά ἡμποροῦσε να ἐξακολογήση ἐκεῖνο ποῦ ἄρχισε ὁ Καμπύ- ττς. Θά γρήση ὅμως να ξαναφανῆ κι' ἕνας δεύ- τερος πολεμιστῆς με τόση θετικὴ μὀρφωσι, με τόση βαθειὰ ἀντίληψι τῆς Τέχνης, με τέτοιο χαρακτήρα ἀλύγιστο.

Κι' αὐτὸ εἶναι τὸ μεγάλο κακό, ποῦ χω- ρὶς να τὸ θέλη, ἔκανε. Δὲν ἄφησε διαδόχους κι' ἄφησε καρικατοῦρες του.

Ὁ Καμπύττς δὲν εἶπε τὸν Ψυχάρη ἀ- γράμμα τὸ οὔτε τὸν Παλαμὰ μωρό. Τὶς ἐπολέμησε παληκαρία τις δυὸ αὐτὲς κο- ρυφὲς τῶν γραμμάτων, γιὰτὶ ἐπίστειε

πὼς πρέπει να χτυπηθοῦν, γιὰ να μὴν ἀπλωθῆ ἡ ἐπίδρασί τους, ποῦ τὴν θαρρεῦσε δλιθρία. Ἀδιάφορο ἂν εἶχε ἀδικο. Ἡ ἐπίθεσί του δὲν ἐβγήκε ἀπὸ τὴν ἐπίδειξι, ἀλλ' ἀπὸ τὴν πεποι- θησι. Κ' ἡ πεποίθησι, ὅσο στραβὴ κι' ἂν εἶναι, εἶναι πάντα σεβαστῆ.

Μὰς ἐδειξαν καμμιά τέτοια πεποιθησι με τὰ ξεφωνητά τους οἱ καρικατοῦρες του;

Δὲν θά κρίνω τὸ ἔργο τοῦ Καμπύττς ἐδῶ. Εἶμαι ἕνας ἀπὸ τοὺς λίγους—καὶ τὸ φωνάζω με περηφάνεια—ποῦ τὸν ἐλάτρευαν ὡς φίλο, ποῦ τὸν ἐθαύμασαν ὡς Τεχνίτη, ποῦ τὸν ἀνα- γνώρισαν ὡς Διδάσκαλο. Αὐτοὶ δὲν κρίνουν. Αὐτοὶ κλαῖνε μοναχὰ τὸν πεθαμένο φίλο τους καὶ καῖνε τὸ θαυμασμό τους γιὰ θυμίαμα στὴ μνήμη τοῦ Τεχνίτη καὶ τοῦ Διδασκάλου τους.

Ἔνας ἀπ' αὐτοὺς εἶμαι κι' ἐγώ. Κι' ἂν ἀποτολμῶ σήμερα νὰ γγγίξω με τὰ βέβηλα λόγια μου τὴ μνήμη του, τὸ κάνω ἀπὸ τὴ χαρὰ ποῦ νοιώθω νὰ πλώνεται στὴ ψυχὴ μου, γιὰτὶ ἀκούω τὸ πρῶτο σάλπισμα τῆς ὑποχω- ρήσεως, γιὰτὶ ἀκούω τὸν κόσμον να λέη τδνομά του σήμερα χωρὶς να γελάη, με κάποιο σεβα- σμό, ἔστω κι' ἀσυναίσθητο.

Τὸν ἐχειροκρότησαν τόσοι τρεῖς βραδιὲς στὴν σειρὰν στὸ θέατρο χωρὶς να τὸν καλονοιώ- θουν, ὥστε εἶχε τὸ δικαίωμα να τὸν χειροκρο- τήση κι' ἕνας ποῦ τὸν ἐνοιωτε, ποῦ τὸν ἀγά- πησε καὶ ποῦ δὲν ἐσκέφτηκε ποτὲ να ἐκμεταλ- λευθῆ τὴ μνήμη του καὶ να παρωδήτῆ τὴ διδα- σκαλία του γιὰ να περάση κι' αὐτὲς γιὰ σοφὸς μέσα στῶν μωροσόφων τὴν ἀτέλη.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΖΩΗ ΓΑΤΚΕΙΑ

Ἀνάλαφρο παρίπνο τοῦ Γκιώνη τὰ χαράγματα καὶ ἀπαλὸ ἀργοέλασμα κάποιου χιονάστρου ἀρνιού καὶ τῶν γλυκόλαλων πουλιῶν τὰ λαφροπούροπυλίσματα καὶ στέναγμα σιγαλινοῦ τοῦ δόλιου ἐργατικῶ,

Τῶν πολυμῶρων μας ἀνθῶν τὰ γλυνοξεψυχίσματα, κάποιων κυμάτων βόγγημα μες στὴν ἀκρογιαλιά, με ζύπνησαν πουρνὸ πουρνό, στῆς πούλιας τὰ φεγγίσματα σὲ μιὰν ζωὴν ὑπέρκαλην, ἀφάνταστῆ, γλυκειά.

Πειραιεύς ΡΩΜΟΣ ΦΙΛΑΥΡΑΣ

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Πατέρας (κλαίοντας). Μοῦ εἶπες πὼς θά μοῦ γιαιτρέ- ψεις τὸ παιδί μου με τὸ γιαιτρικό σου. . . καὶ τὸ παιδί μου πέθανε.

Γιατρός. Ναί, ἀλλὰ ἂν ἀκολουθοῦσε τις ὁδηγίες μου.

Πατέρας. Ἀκολούθησε τις ὁδηγίες σου. . . ἐπαιρνε τὸ γιαιτρικό σου ἕνα χρόνο.

Γιατρός. Μὰ ἴσα ἴσα ἐγὼ τοῦ εἶπα να τὸ παίρνει δυὸ χρόνια.

Ἡ καλὴ γυναίκα εἶναι σὰν κισσός· ὅσο πιὸ χειρότερα τὰ χαλάματα, τόσο περισσότερο θά τὴ δαῖς προακαλλη- μένη. Μὰ κι' ἡ κακὴ γυναίκα εἶναι σὰν κισσός· ὅσο πιὸ πολὺ τὴ δαῖς προτκολλημένη, τόσο χειρότερα τὰ χαλά- ματα.

Πατέρας (σὲ ξενοδοχεῖο). Θὰ σὲ ρωτήσω ἕνα πρῶμο, Γιέγκο, καὶ να μοῦ πεις τὴν ἀλήθεια. Ὅταν εἰσῶνα στὸ Μόναχο, ἀκούω, ἄρχισες καὶ σὺ να πίνεις μπύρες καὶ τέτια. Πές το, δὲν πρέπει να μοῦ κρύψεις τίποτα.

Γιός. Μὰ βλέπεις, πατέρα, ὄλοι ἔπιναν. . . ἔπινα κι' ἐγὼ καμμιά φορὰ. . . τί ἤθελες να κάνω. . . ἀδύνατο. . . Πατέρας. Παιδί, φέρε μας δυὸ μπύρες.

Βουλεφτῆς. Θὰ κάνω δ,τι μπορῶ να σοῦ βρῶ κάποια δουλειά.

Ψηφοφόρος. Δουλειά; τί δουλειά; Ἐγὼ δὲ θέλω δουλειά θέλω να με βάλεις σὲ καμιά θέση σὲ κανένα ἴ- πουργεῖο.

Τὶ εἶναι ἀπὸ τὸ καλὶτῶμα ποῦ μὰς καλαῖδεῖ ἕνα πουλάκι ἀπὸ τὸ Βερολίνο; Κάποιος, λέει, καθηγητῆς τῆς γνωσσεαλγείας ἔστειλε ὑπόμνημα στὴν ἐκεῖ Ἀκαδη- μία ἐπικριτικὸ τοῦ βιβλίου τοῦ Κρουμπάχερ, κι' ἡ Ἀ- καδημία, λέει, τὸ ἀπόρριψε—δίχως ἄλλο ὡς ἄξιστα κι' ὑστερικὰ συνταγμένο; Ἴσως μὰς κάνει τὴ χάρη ὁ κ. Χατζιδάκις να μὰς πληροσορήσει ἂν ξέρει τίποτα.

— Τὶ φωτογράφι εἶναι αὐτὴ! λέει ὁ κ. Γρίνης τοῦ φωτογράφου. Δὲ μοῦ μοιάζει, μὰ διόλου!

— Τὸ ξέρω, λέει ὁ φωτογράφος. Ἐπίτηδες τὴν ἔκαμα ἔτσι, εἰδαμὴ δὲ θά τὴ ξεχάσωνα.

Ὁ κ. Παραλῆς στὸν καινούριο του ὑπηρέτη.

— Πρέπει να ξέρις πὼς ἐγὼ εἶμαι δυσκόλος ἄνθρω- πος κάποτε καὶ θυμῶνω κιόλας.

— Αὐτὸ δὲν πειράζει, ἀφέντη, τὸ ἴδιο κι' ἐγώ.

Ὁ Γιατρός, σὲ δημόσιο ὑπάλληλο.

— Καὶ τί ἔχεις;

— Ἀϋπνία, γιαιτρέ.

— Τὶ ὥρα πλαγιάζεις;

— Μὰ δὲν ἐνοῶ τὴ νύχτα· ἐνοῶ τὴν ἡμέρα στὸ γραφεῖο.

— Ἀκούω, λέει ὁ κ. Τραγωδόπουλος, πὼς ἐκεῖ ποῦ παρῶσταινες τις προἰλλες πῆρε φωτιά τὸ θέατρό σου.

— Ναί ἀπαντᾷ ὁ κ. Κωμικόπουλος, κι' ἕνα πρῶμα μονάχα μὰς γλύτωσε ἀπὸ φοβερὸ πανικό.

— Τὶ πρῶμα;

— Δὲν εἶχαμε ἀρκετοὺς μες τὸ θέατρο.

Ἔνας μηχανομαγὸς ποῦ ἐπαῖξε τις βραδιὲς μπάσα βιολα γιὰ να περνᾷ τὴν ὥρα του, τοῦ κατέθηκε να σφιάξῃ μιὰ ὁ ἴδιος. Ὑστερ' ἀπὸ βδομάδες νυχτερινὴ δουλειά, τὸ κατᾶφερε. Φωνάζει τὴ γυναίκα του, καὶ τῆς λέει: Εἶχα δὲν εἶχα τὸ σκάρωσα· να το!

— Μπράβο σου! τοῦ λέει ἡ γυναίκα. Δὲ δουλέψες τοῦ χάκου τόσο καιρό.

— Δούλεψα νύχτες καὶ νύχτες, ναί, μὰ...

Κ' ἐκεῖ ποῦ κρέταγε τῶργανο, καὶ τὸ σάλεψε μιὰ ἀπ' ἐδῶ, μιὰ ἀπ' ἐκεῖ.

— Φτοῦ, να πάρη ὁ διάβολος! φωνάζει. Εἶχασα τὸ καφκὶ με τὴν κόλλα μέσα.

— Ἀκούς ἐκεῖ ποῖος τῶλεγε, πὼς ὁ γέρος ὁ Πλουτό- πουλος θ' ἀπόβνησε τρελλός!

— Κανένας· ὥστόσο οἱ συγγενῆδες του διάβασαν τὴ διαθήκη του.

— Σὰς βεβαιῶνω, κυρία, δὲ θά ζητοῦσα ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα ἂν μποροῦσα να βγάλω τὸ ψωμί μου με τὴν τέχνη μου.

— Ὁ καημένος! λέει ἡ κυρία δίνοντάς του μιὰ δε- κάρα. Καὶ ποιά εἶναι ἡ τέχνη σου;

— Πιλότος ἀεροστατών, κυρία.

— Κι' ὁ καημένος ὁ Κούτρας ἄρχισε, λέει, να γράφῃ στίχους!

— Ναί, ἀπὸ τότες ποῦ τοῦ πέφτουνε τὰ μαλλιά. Ἀκουσε πὼς παιητῆς καὶ μακρὴ ἀ μαλλιά πάνε μαζὶ.

— Ἀπ' ὅλες τις τέχνες, φωνάζει μιὰ μέρα ὁ Μα- στρο-Γιάννης, ἡ φιλολογία θαρρῶ πὼς εἶν' ἡ πιὸ εὐκο- λώτερη.

— Εὐκολώτερη;

— Μὰ θαρρεῖς δὲν τοὺς εἶδα; Καθίζουνε στὴν καρέ- γλα, παίρουνε μιὰ πέννα, φρρρ... κι' ἔγινε ἡ δουλειά.

Ο ΡΕΦΕΝΕΣ